на *баш майстора* в бивш майстор за емоционално обвързаните свирачи е поносима и обяснима само с Висшата сила – тази, която дава и отнема дарбата: "Са и брат ми Ш. как се разболе и край. И се губи, и че се изгуби. Той ги знаеше най, най... Е сега, не мож да свири и край... Бог го подарил, надарил го, обаче накрая му тури ножо. Е, това е Бог! Дава и на добри художници, и на футболисти, обаче накрая..." [Д.К., 10/ 2001, с. 49-50].

ПРОЧУТИ МУЗИКАНТИ И РОДОВЕ ЗУРНАДЖИИ В РАЙОНА

Родът при ромските музиканти е основен център и школа за обучение и професионална реализация. Родовата приемственост в усвояването на музикантството при зурнаджиите е основен механизъм за дългогодишното запазване на зурнаджийската инструментална традиция, фамилна професия при ромските свирачи. Известно е, че има определени райони и селища в България, където в миналото и днес живеят и свирят много и талантливи ромски музиканти. В Югозападна България локалната характеристика на музиката, изпълнявана от роми, е свързана със зурнаджийството – занаят на най-известните музикантски родове от района.

Три са центровете на зурнаджийската музика в Пиринския край – Петричко, Разложко и Гоцеделчевско. Музикантските родове живеят и работят в трите града и в по няколко селища около всеки от тях. В момента съществуват няколко десетки зурнаджийско-тъпанджийски формации, които обслужват обредността и празничността на стотици селища в Югозападна България и извън нея.

Трудно постижимо е да се направи изчерпателен поименен списък на зурнаджиите и тъпанджиите в района, но могат да се споменат имената на по-известните свирачи през последните 50 години. Подредбата е по селища и родове, според информация, получена от интервюта с повече от 70 музиканти.

Петричко

Центрове на зурнаджийската традиция в Петричкия район са село Кавракирово и град Петрич, откъдето излизат най-прочутите *свиркари*. В Кавракирово, например, в момента има 7-8 действащи зурнаджийски групи, съставени от двама зурнаджии и един тъпанджия, познати по имената на *майсторите*: Селимовата, на сина му Демчо Демиров, Демчовата (на Демко Куртов), Есрефовата, Сабриновата, Самировата, Яшаровата. Известни зурнаджийски родове в Петричко са Куртови, Байрови, Лиманови и Демирови.

В миналото най-прочут майстор бил зурнаджията Курта Демо (Курта Лиманов), роден през 70-те години на XIX век в Гърция или Албания, както се твърди в родови истории. "Най-баш зурнаджията по Петричко" е родоначалник на голям музикантски род, чиито наследници живеят днес в Кавракирово и Петрич. Курта Лиманов е имал шест деца – трима сина и три дъщери. Сред тях като музикални наследници се открояват синовете Лиман и Исмаил.

Исмаил Куртов е наричан "най-известният майстор зурнаджия в района" през 50-те и 60-те години на XX век, негови снимки са поместени в няколко публикации за зурната в България. Награждаван е със златен медал на събор в Копривщица, от него е записана музика и информация за зурната в Петричко, които се съхраняват в Научния архив на Института за изкуствознание при БАН. Зурнаджийският занаят наследяват